■ Сітуацыя

«Я ЛЮБЛЮ ЦЯБЕ, АЛЕСЯ!»

Іншаземец пераехаў у Беларусь дзеля дачкі

У канцы зімы маленькая Алеся святкуе дзень нараджэння. Сёлета сваё васьмігоддзе дзяўчынка адзначала без бацькі. Так было летась і залетась таксама. Ці ёсць у Алесі тата? Ёсць, і ён не курыць, не п'е, не гуляе. Вядома, купляе падарункі. Але запрасіць у госці яго нельга. Ці дзяўчынка не хоча? Ужо 5 гадоў не спыняюцца суды, скаргі, экспертызы. Аб'ём справавых дакументаў таўсцейшы за «Вайну і мір». Мунір Амар судзіцца, каб бачыцца з дачкой часцей. Дзеля сваёй крывінкі мужчына кінуў заакіянскую краіну, удалы юрыдычны бізнес, вывучыў рускую мову і 8 гадоў жыве ў Беларусі.

Наступствы аднаго кахання

Мунір і Алена пазнаёміліся ва ўсходніх казцы, Арабскіх Эміратах. Паміж імі ўспыхнула каханне. Дачка Алеся нарадзілася ў Беларусі. Праз тры гады сям'я распалася. Мірна падзяліць дзяўчынку не змаглі. Мунір хацеў бачыць дачку часцей і сам-насам. Алена хвалявалася, каб ён не вывез малую за мяжу, пераживала, бо іншаземец быў глухі да просьбаў Алесі, яе жаданняў. Скончыліся часы, калі сям'я весела падарожнічала па Еўропе і Афрыцы, а двухгадовая дзяўчынка бесклапотна спявала разам з бацькам англійскія песні, гуляла з ім у пясочніцы і была самай юнай чытачкай у гарадской бібліятэцы.

«Любіць — гэта не заўсёды настойліва быць побач, часам любіць — гэта сціснуўшы зубы адпусціць дзеля спакою таго, каго любіш».

Гэту гісторыю СМІ асвятлялі не раз. Праляцелі гады, а сітуацыя не павярнулася ў лепшы бок — яна стала горшай. Таго пакоя, пра які журналісты пісалі «мара любой дзяўчынкі», «казка для любога дзіцяці», перапоўненага цацкамі, яркімі кніжкамі, больш не існуе. Мунір пераехаў у меншую кватэру, але кожную ляльку, кожную кофтачку, кожны дзіцячы малюнак сваёй дачкі захоўвае дагэтуль. Для бацькі маўклівыя рэчы-сведкі шчаслівага жыцця з дачушкай — да слёз важная памяць.

У сваю чаргу Алена перажывае, калі бачыць, што перад выхадам да бацькі дачка сумуе, нават плача. «Якімі цудоўнымі былі б гэтыя сустрэчы, як бы лёгка стала жыць Алесі, калі б Мунір не быў глухі да яе жаданняў! За 5 гадзін, адведзеных судом у суботу, дзяўчынка хоча і паесці, і проста павесяліцца з аднагодкамі. Не можа яна столькі часу не адрывацца ад бацькі. Алесі 8 гадоў. Яна мае ўласнае меркаванне, свой свет. А Мунір кіруецца сляпой любоўю, эгаізмам. Калі дачка гаворыць пра сваё жаданне наведаць кіно, ён адказвае: «Гэта мама табе так загадала? Ну?! Алена, што на гэты раз ты дазволіш нам зрабіць?!» Тады Алеся зрываецца на крык: «Не, мама ні пры чым!» І Мунір пры ёй тэлефануе псіхолагу, судоваму выканаўцу. Маўляў, Алеся — ахвяра псіхалагічнага гвалту. Дзяўчынка плача, ёй балюча зноў і зноў праходзіць праз гутаркі са спецыялістамі, соромна перад аднакласнікамі. Калі на ёй не акцэнтуюць увагу, то ўсе адзначаюць шчаслівы стан Алесі. Яна проста радуецца жыццю і не хоча цяжкасцяў, якія прыносіць сваімі паводзінамі Мунір. Я мару адпусціць гэты негатыў», — дзеліцца сваім болем маці.

Кожнае пятае хворае на неўроз дзіця перажыло разлуку з бацькам. Асабліва востра яе перажываюць дзяўчаткі ва ўзросце ад двух да пяці гадоў.

Алесю спытаюць праз два гады

У 2012 годзе адбыўся першы суд, які дазволіў бацьку бачыцца з дачкой тры разы на тыдзень у прысутнасці маці. Чарговы суд вырашыў дадаць да гэтых сустрэч сумеснае правядзенне сямейных і дзяржаўных свят. Разбіранні працягваюцца.

Псіхолагі падкрэсліваюць: дзень нараджэння Алесі павінен адзначацца без таты, бо існуе востры канфлікт паміж бацькамі. Мунір мае права бачыцца з дачкой дзве гадзіны ў святочныя дні, але яму не падабаецца настрой дзяўчынкі, якая энтузіязму не праяўляе. Ён лічыць вінаватай у сапсаваных адносінах Алену, якая яшчэ два гады вымушана жыць з цяжарам на душы: суд слухае меркаванне толькі дзесяцігадовых дзяцей. Спецыялісты з аддзела адукацыі падкрэсліваюць: камфорт для дзіцяці — гэта пастаянная прысутнасць маці.

У Беларусі 49% моладзі ва ўзросце ад 18 да 26 гадоў галоўнай драмай дзяцінства лічаць развод бацькоў.

«Прабачце за параўнанне, але зняволеных у турме можна наведваць без чыёйсьці прысутнасці. Нават там ніхто не ўказвае, што вам можна сказаць, што нельга, і, вядома, ніхто не цісне на чалавека, якога вы прыйшлі наведаць, — гаворыць Мунір. — У маёй сітуацыі бачыцца з дачкой у прысутнасці маці — тое ж самае, што бачыцца ў прысутнасці чалавека, які супраць адносін з бацькам. Алеся стала марыянеткай».

Псіхалагічная экспертыза паказала, што Мунір можа выхоўваць дачку (у тым ліку без прысутнасці маці).

Бацька таксама чалавек

Як паведамілі супрацоўнікі Белстата, статыстыка выпадкаў прысуджэння дзіцяці пасля разводу тату з'яўляецца вузкай, а таму не праводзіцца. На самай справе ў такой статыстыцы патрэбы няма. Толькі ў выключных выпадках (маці алкагалічка ці сама адмаўляецца ад малога) дзіця пакідаюць бацьку.

Многія дзеці не маюць нікога, хто б біўся за іх увагу і хацеў навучыць усяму, што ведае і ўмее сам. Дзяўчынка мае ажно дваіх.

Алегу Бакуліну, кіраўніку рэспубліканскага аб'яднання «Абарона правоў бацькоў і дзяцей», за дзень тэлефануе дзесяткі мужчын. Актыўнасць беларускіх бацькоў у імкненні выхоўваць сваіх малых вельмі высокая, яна расце штогод. «Мужчына любіць дзяцей не менш за жанчыну і гатовы змагацца за іх увагу да апошняга. Тут няма розніцы, іншаземец ён ці беларус», — кажа юрыст.

Паводле даных брытанскага грамадскага аб'яднання, 50% мужчын пасля разводу губляюць сувязь з дзецьмі.

Амаль 20-гадовы вопыт аб'яднання паказвае, што гісторыя Муніра — гэта анамалія. «Да трох гадоў Алесяй займаўся Мунір. Ён вёў інтэрнэт-старонку, дзе публікаваў фота кшталту «першая лыжка кашы», «нашы першыя крокі», «першыя словы», «любімыя гульні», — гаворыць Алег Бакулін.

«З-за чаго бацьку могуць абмежаваць у сустрэчах з дзіцем?» — пытаюся.

«Прычыны тры, — адказвае Алег Бакулін. — Псіхалагічная ненармальнасць, крымінальная судзімасць бацькі і малы ўзрост дзіцяці».

«Мужчыны рэдка дабіваюцца права бачыцца з дзіцем сам-насам, праводзіць разам святы, адпачынак?» — цікаўлюся.

«Дабіваюцца заўсёды!» — чую ў адказ.

Як пісаў Леў Талстой

«Калі цягаць дзяўчынку да псіхолагаў і ўмешвацца ў яе дзяцінства ў кампаніі судовых выканаўцаў, то наўрад ці даб'ешся яе прыхільнасці і любові, ці не так? — лічыць сямейны псіхолаг Вольга Фралова. — Любіць — гэта не заўсёды настойліва быць побач, часам любіць — гэта сціснуўшы зубы адпусціць дзеля спакою таго, каго любіш. Калі ласка, прыйдзі, але тады, калі табе адчыняць дзверы. Хочаш добрых адносін з дзіцем — паважай і шукай агульную мову з яго маці. Можна судзіцца і 20 гадоў, але спакою не будзе, суд не мае сілы ў пытаннях прыязні, добрых адносін, сяброўства, любові».

Як бы ні вырашыўся гэты канфлікт, калі-небудзь Алеся вырасце, і, стаўшы дарослай, скажа сваё слова. Многія дзеці не маюць нікога, хто б біўся за іх увагу і хацеў навучыць усяму, што ведае і ўмее сам. Дзяўчынка мае ажно дваіх, больш за тое: яна мае дзве вялікія сям'і, адну у роднай Беларусі, другую — у іншым паўшар'і, далёка за акіянам.

Пытаю: «Мунір, чаму б вам не кінуць усё, не вярнуцца на радзіму і не стварыць там новую сям'ю, не нарадзіць другое дзіця?»

Ён адказвае: «Дзяцінства — гэта дзяцінства. Непаўторны час, самы важны, як пісаў Леў Талстой. Незабыўная пара ў жыцці дзіцяці і яго бацькоў. Я павінен быць побач з маёй дачкой».

Гісторыя застаецца адкрытай. А пакуль Мунір Амар рады яшчэ адной пляцоўцы, дзе ён можа сказаць: «Я люблю цябе, Алеся!»

Маргарыта САДОЎСКАЯ.

** Імёны герояў публікацыі змененыя па этычных прычынах*

■

■ Нататкі таткі

Чаму трэба абавязкова вучыць сына біцца

«Тата, а мяне Максім абзываў і біўся», — пажаліўся сын, калі я забіраў яго з садка. «Вазьмі наступным разам і лясні яму як мае быць!» — першая парада, што прыйшла мне ў галаву. Мае словы выпадкова пачула выхавальніца і развохкалася: «Тата! Як вам не сорамна! Чаму вы дзіця вучыце?!» Высветлілася, што заахвочваю сына да агрэсіі і што кепская хлопчыка трэба не біць у адказ, а сказаць пра яго выхавальніку. З аднаго боку, педагог нібы і мае рацыю: градус агрэсіі ў грамадстве трэба зніжаць. З іншага — уся мая бацькоўская існасць бунтуе: я размазню гадую ці мужчыну?

Сам я ў садок амаль не хадзіў і ўпершыню з калектывам сутыкнуўся ў школе. І не магу сказаць, што мне гэта дужа спадабалася. Я гадаваўся ў досыць інтэлігентнай сям'і, дзе высвятляць адносіны кулакамі ды мацюкамі было не прынята і дзяцей вучылі быць культурнымі і ветлівымі. А каб кагосьці збіць або зняважыць — крый божа! Але калі на мяне пасыпаліся першыя пстрычкі, кухталі і выспяткі, я зразумеў, што гэткая светапоглядная сістэма пры ўсёй сваёй высокай этычнасці мае адну загану: вельмі балюча і крыўдна. Для мяне стала адкрыццём, што чалавека можна ўдарыць, знявавжыць проста так, без дай прычыны, толькі таму, што ён выглядае слабейшым і не праяўляе агрэсіі. Высветлілася, што ў іншых сем'ях культывуюцца зусім іншыя каштоўнасці: хто паспеў — той і з'еў. Закон джунгляў. І нягледзячы на сваё прозвішча, я доўга не мог прыстасавацца да гэтых парадкаў.

Псіхалагічныя траўмы маленства — самыя трывалыя. І калі ў цябе, дарослага дзевяностакілаграмовага дзядзькі, з'яўляецца ўласны сын, то ты міжволі хочаш засцерагчы яго ад паўтарэння сваіх колішніх памылак. І вучыш яго «жыццю»: калі нехта ўдарыць — дай здачы! «А мне выхавальніца сказала, што біцца нельга, што трэба ёй пажаліцца, каб яна на яго насварылася...» — чую ад сына, і хочацца лезці на сценку: што ж вы робіце, таварышы педагогі!

Можа, я сапраўды занадта згушчаю фарбы і разважаю, нібы галоўны герой серыяла «Фізрук», які ўсе праблемы намагаецца вырашыць наскокам і грубай сілай. Можа, сапраўды трэба вучыць дзіця дамаўляцца і шукаць кампраміс. Усё-ткі дваццаць першае стагоддзе на двары, а ты, дараженькі, хадзіў у школу акурат у 90-я, калі агрэсія ў грамадстве біла фантанам з усіх дзірак. Цяпер грамадства змянілася ды і дзеці сталі іншыя: сядзяць у інтэрнэтах і асвойваюць гаджэты. Можа, і сапраўды маюць рацыю педагогі: не трэба выхоўваць у дзіцяці культ сілы?

Але, папрацаваўшы ў журналістыцы, грамадства бачыш з розных бакоў. І сустракаеш як годных людзей, так і тых, хто не выклікае ў цябе станоўчых эмоцый. Дзеці ёсць як у першых, так і ў другіх, але гадуюцца яны ў зусім розных каштоўнасных сістэмах. І няма ніякае гарантыі, што твой сын не сутыкнецца з гэткімі ж самымі праявамі, да якіх у свой час не мог прывыкнуць ты. Больш за тое, я ўпэўнены, што ў кожным класе знойдзецца сама меней адзін «кепскі» хлопчык, ад якога будуць стагнаць педагогі і цярпець іншыя вучні.

І не кажыце, што мой сын будзе пад пільным наглядам настаўнікаў. Хоць бы таму, што за кожным прасачыць настаўнік не можа чыста фізічна. А яшчэ ў школе ёсць закуткі, раздзявальні пры спартзалах ды іншыя месцы, дзе можна ладзіць «дзедаўшчыну», не прыцягваючы ўвагі дарослых. Але кпіны і здзекі адразу спыняюцца, калі крыўдзіцелі сутыкаюцца з рашучым адлупам: ахвяра перастае быць зручнай.

У той самы час я, калі што якое, не буду казаць дзіцяці: «Ты што, не мужык? Сам разбярацца не можаш?» А буду хадзіць у школу і дабівацца таго, каб ніхто не смеў зневажаць майго сына. Бо пакінуць яго сам-насам з праблемай — гэта найгоршае, што можа зрабіць бацька.

І нават калі сын трапіць у добры клас у прыстойнай школе, усё адно трэба змалку тлумачыць яму, што ёсць добрыя людзі, а ёсць кепскія. І што з апошнім часам даводзіцца размаўляць на зразумелай ім мове. Нават калі такі выпадак бывае ўсяго раз на жыццё. Але ж ніхто не ведае, калі ён можа надарыцца.

На мой погляд, гэта і ёсць ідэал сапраўднага шляхетнага мужчыны — чалавека, які паважае сябе, здольны абараніць сябе і блізкіх, але пры гэтым ніколі не стане крыўдзіць і зневажаць слабейшых. Магчыма, ідэал крыху архаічны, але ў наш час гэтай здаровай архаікі часта не стае.

Валянцін БОЙКА

■